

COMISIA EUROPEANĂ A DUNĂRII ȘI INTEGRAREA ROMÂNIEI ÎN SISTEMUL POLITICO-ECONOMIC EUROPEAN

Dr. Alina PAPOI*

Motto:

*„L'importance internationale du Danube est née de sa nature même.
Deuxième fleuve d'Europe, après la Volga, d'une longueur de 2.900
kilomètres, dont 2.594 navigables, il constitue une parfaite voie de
communication naturelle entre les pays qu'il traverse”.*

Georg Lubenoff, 1938¹

Fluviul Dunărea a reprezentat dintotdeauna un element esențial în dezvoltarea economică, geopolitică, istorică și culturală a țărilor din Europa Centrală și de Est, fiind un coridor vital de transport, comerț și comunicare între statele riverane și chiar europene. În cadrul Comisiei Europene a Dunării (C.E.D.), înființată în 1864, fluviul a fost recunoscut ca un factor de cooperare și solidaritate între națiuni, având un rol marcant în inițiativele de gestionare comună a resurselor și infrastructurii dunărene. Acest lucru a făcut ca C.E.D. să aibă un rol fundamental în promovarea cooperării și dezvoltării durabile în bazinul dunărean, fiind un catalizator pentru integrarea României în sistemul politico-economic european.

Articolul analizează rolul esențial pe care l-a avut Comisia Europeană a Dunării în promovarea dezvoltării regionale durabile și în consolidarea cooperării transfrontaliere între statele riverane. Această instituție a contribuit la coordonarea și implementarea proiectelor comune ale țărilor riverane, facilitând o dezvoltare echitabilă și sustenabilă a regiunii dunărene. De asemenea, Comisia Europeană a Dunării a avut un impact eficient asupra României, deschizând noi oportunități de participare în sistemele regionale și europene, precum și în domeniul politicilor de infrastructură, de mediu și de coeziune socială.

*

Prin decizia adoptată în cadrul Congresului de la Viena din 1815 (art.15²), a fost consacrat principiul liberei navigații pe cursurile de apă

* Statul Major al Apărării, revista Gândirea militară românească, e-mail: alinagmr@yahoo.com.

¹ Georg Lubenoff, *La question du Danube*, în *Politique étrangère*, nr. 5, 1938, https://www.persee.fr/doc/polit_0032-342x_1938_num_3_5_5684, accesat la 21 mai 2025.

internaționale, printre care și Dunărea, recunoscută ca o arteră esențială de transport pentru Europa Centrală și de Sud-Est. În contextul acestor inițiative, marile puteri europene (art.16)³, reunite la Viena, au inițiat proiecte de amenajare a cursurilor de apă pentru a le transforma în coridoare de transport, având în vedere costurile semnificativ mai reduse ale transportului pe apă comparativ cu cel terestru. Totuși, implementarea efectivă a principiului liberei navigații pe Dunărea maritimă a fost realizabilă abia după o perioadă de aproximativ patruzeci de ani, odată cu finalul Războiului Crimeei (1853-1856). În cadrul Congresului de pace de la Paris din 1856, a fost încheiat un pact care, în articolele 15-17, a consacrat libertatea navigației pe Dunăre și a instituit o organizație internațională temporară, având ca scop îmbunătățirea condițiilor de navigație în gurile Dunării – ulterior, cunoscută sub denumirea de Comisia Europeană a Dunării.

Comisia Europeană a Dunării, instituită în perioada 1856-1938, reprezintă un organism internațional de natură administrativă și diplomatică, având ca scop principal gestionarea și coordonarea navigației pe Dunăre, în contextul geopolitic postbelic al Războiului Crimeii. Aceasta a fost înființată formal prin semnarea Tratatului de pace de la Paris, din 18/30 martie 1856, marcând, astfel, un moment de reafirmare a libertății navigației și a cooperării internaționale în regiunea Dunării.

Inițial, C.E.D. a fost constituită ca o entitate provizorie, cu un mandat de doi ani, și a fost compusă din reprezentanți ai marilor puteri europene, precum Regatul Unit, Franța, Austria, Prusia, Germania, Italia, Sardinia, Rusia și Imperiul Otoman (Turcia), fiecare având interese strategice și economice în controlul și dezvoltarea cursurilor de apă dunărene. După recunoașterea internațională deplină a independenței de stat a României, în 1878, țara noastră a fost inclusă oficial în componența acestei organizații, însă rolul său a fost, din păcate, limitat la cel de consultant, fără a deține un drept decizional semnificativ în procesul de administrare și dezvoltare a navigației pe Dunăre. Astfel, C.E.D. a reprezentat, în esență, o formă de cooperare internațională temporară, în contextul complex al relațiilor europene ale secolului al XIX-lea, având un impact limitat asupra

² Grigore Antipa, *Dunărea și problemele ei științifice, economice și politice*, București, 1921, p. 2, în Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, *Comisia Europeană a Dunării 1856-1949*, Inventar arhivistic, București, 1987, p. 5, <https://biblioteca-digitala.ro/>, <http://arhivelenationale.ro>, accesat la 12 mai 2025.

³ *La Commission Européenne du Danube et son œuvre de 1856 à 1931*, Imprimerie Nationale, Paris, 1931, pp. 411-412, în *Comisia Europeană a Dunării 1856-1949*, lucr. cit., p. 5.

suveranității și intereselor naționale ale statelor membre, inclusiv ale României.

Scopul principal al Comisiei Europene a Dunării a fost de a reglementa și de a coordona utilizarea și navigația pe fluviul Dunărea, atribuție ce implica, de asemenea, supravegherea și administrarea circulației libere pe această arteră navigabilă. Această activitate se realiza sub egida unei comisii internaționale, constituind un cadru de cooperare multinațională menit să asigure stabilitatea și funcționarea infrastructurii navigabile în regiune. Deciziile politice și economice fundamentale pentru înființarea și funcționarea acestei comisii reflectau intereselor emergente ale puterilor occidentale de a-și extinde influența în zona Dunării, într-un context marcat de o competiție geopolitică și economică tot mai intensă pentru controlul și exploatarea resurselor regionale, precum și pentru stabilirea unor mecanisme de gestionare comună a căilor navigabile strategice. În această perioadă, C.E.D. a funcționat ca un organism de coordonare și reglementare, contribuind semnificativ la consolidarea unui cadru de cooperare transnațională în fața complexității relațiilor internaționale din Europa Centrală și de Est. Astfel, activitatea sa a reprezentat o încercare de a institui un sistem de gestionare comună și stabilă a navigației pe Dunăre, în condițiile unei geopolitici în continuă schimbare, și de a promova interesele economice și strategice ale statelor membre, într-un context regional și global din ce în ce mai competitiv. Au fost încheiate un număr considerabil de tratate și convenții internaționale, precum: Conferința de la Paris (1858), Actul Public din 2 noiembrie 1865, tratatele de la Londra, din 13 martie 1871 și 10 martie 1883, și de la Berlin, din 13 iulie 1878, Convenția de la Paris din 23 iulie 1921, Acordul de la Sinaia, 18 august 1938, și Campania București din 1 martie 1939 până în 1947.

Odată cu înființarea Comisiei Europene a Dunării, au fost puse bazele unui sistem de navigație mai sigur și mai eficient pe fluviul Dunărea, ceea ce a reprezentat un moment de referință în procesul de dezvoltare economică și consolidare politică în regiunea dunăreană. Această inițiativă a marcat un punct de cotitură în evoluția infrastructurii navigabile și a cooperării internaționale în zonă, facilitând fluxurile comerciale și consolidând legăturile între statele riverane. În același timp, România a început să se integreze treptat în sistemul politic și economic european, participând activ la Congresul de la Paris, eveniment ce a fost fundamental pentru stabilirea cadrului relațiilor internaționale în regiune. Pentru România, acest congres a reprezentat o oportunitate favorabilă din punct de vedere internațional, oferindu-i cadrul adecvat pentru promovarea și

avansarea procesului de unificare a Principatelor Române, precum și pentru consolidarea poziției sale în cadrul geopoliticii regionale. Ulterior, statutul C.E.D. a fost prelungit până în anul 1948, însă, încă din 1938, principalele atribuții ale acesteia au fost transferate statului român în conformitate cu Aranjamentul de la Sinaia, document prin care Comisia Europeană a Dunării a fost oficial desființată⁴, marcând, astfel, sfârșitul unei epoci în administrarea și gestionarea navigației pe Dunăre, și în cadrul cooperării internaționale în regiune.

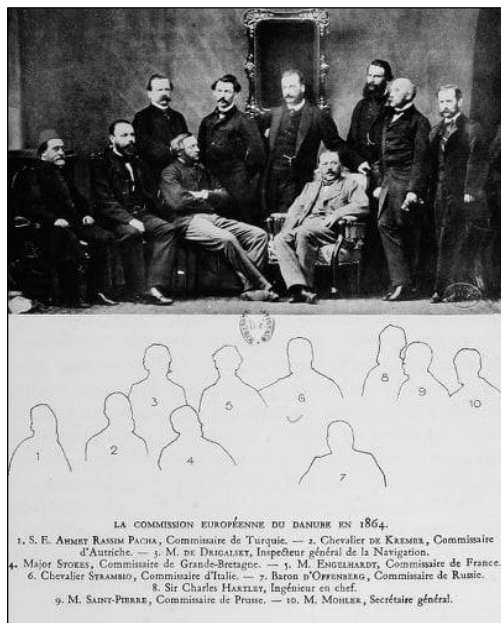

Foto 1: Componența Comisiei Europene a Dunării – 1864, în Arhivele Diplomatice ale MAE, preluare de pe site-ul:
<https://www.facebook.com/photo/?fbid=147424699960350&set=pcb.147428056626681>, accesat la 12 mai 2025

Sediul Comisiei Europene a Dunării a fost stabilit la Galați, într-un imobil aparținând acesteia, situat pe strada Mihai Bravu (în prezent, sediul Bibliotecii V.A. Urechia, foto 2). De la sfârșitul secolului al XIX-lea, acest edificiu a reprezentat centrul administrativ al instituției, având ca principal obiectiv promovarea dezvoltării comerciale prin îmbunătățirea navigației pe gurile Dunării. În acest context, inginerul britanic Charles Hartley (1825-1915) a fost desemnat pentru coordonarea proiectului de drenare a brațului Sulina, având ca scop asigurarea navigabilității fluviului Dunărea până la vărsarea sa în Marea Neagră. În perioada postbelică, după înfrângerea Rusiei țariste în Războiul Crimeei și înființarea Comisiei Europene a

⁴Corneliu Motoc, *Istoria Comisiei Europene a Dunării*, <https://historia.ro/sectiune/general/istoria-comisiei-europene-a-dunarii-575258.html>, accesat la 22 mai 2025.

Dunării, fluviul a fost plasat sub administrarea comună a celor șapte state riverane: România, Austria-Ungaria, Serbia, Bulgaria, Germania, Rusia și Imperiul Otoman, reflectând, astfel, angajamentul comun pentru garantarea accesului sigur la Marea Neagră. Această măsură a avut ca scop consolidarea controlului asupra rutelor navigabile și asigurarea unui statut stabil, fiind, în același timp, parte a unui proces mai amplu de stabilizare geopolitică și de promovare a influenței pro-occidentale în regiune, proces în care România, sub conducerea lui Carol I (1866-1914), a jucat un rol esențial, fiind considerată ulterior un stat pro-occidental în contextul geopoliticii regionale.

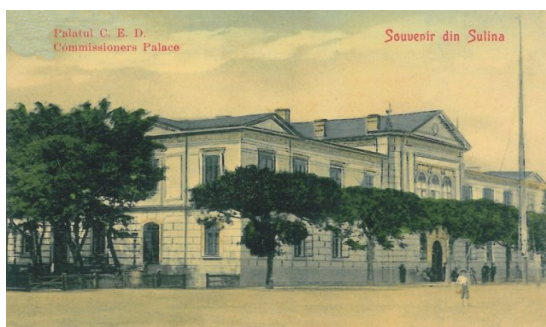
**Foto 2: Sediul C.E.D.,
<https://galatimultiethnic.ro/palatul-comisiei-europene-a-dunarii-biblioteca-v-a-urechia/>, accesat la 21 iunie 2025.**

Comisia a fost ulterior transferată la Sulina, ceea ce a avut un impact semnificativ asupra caracterului comercial maritim și fluvial al activităților navale desfășurate pe Dunăre.

În acest context, a fost construit un nou far maritim în proximitatea orașului Sulina, având ca scop facilitarea navigației și consolidarea statutului său de punct de reper esențial pentru traficul maritim în regiune.

Perioada de glorie a Sulinei, ca punct strategic de importanță europeană, este ilustrată în romanul „*Europolis*” al lui Jean Bart (născut Eugeniu Botez), unde sunt evidențiate aspecte legate de dezvoltarea și influența sa în contextul geopolitic și comercial al secolului XIX și începutului secolului XX.

De asemenea, Cimitirul maritim de la Sulina reprezintă unul dintre cele mai impresionante monumente istorice ale zonei, fiind un simbol al unității europene la gurile Dunării. Acest loc evocă diversitatea culturală și etnică a continentului nostru, ilustrând coeziunea și solidaritatea între națiuni în fața provocărilor maritime și istorice ale regiunii.

**Foto 3: Sediul Palatului
C.E.D., în Sulina,
<https://imageromania.ro/produs/sulina-palatul-comisiei-europene-a-dunarii/>, accesat la
11 iulie 2025.**

Comisia Europeană a Dunării a avut o activitate de peste trei decenii, funcționând până în anul 1938, când, sub influența politicii germane și a contextului geopolitic al vremii, a fost înlocuită de Administrația Dunării de Jos. Această entitate nu a avut o durată de viață îndelungată, fiind operativă doar timp de doi ani, până la sfârșitul anului 1940. În urma celui de Al Doilea Război Mondial, la inițiativa Uniunii Sovietice, a fost constituită o nouă comisie în 1948, în cadrul Conferinței de la Belgrad, formată exclusiv din țările riverane ale Dunării, cu sediul la Budapesta. Această reformulare a fost percepută ca o strategie a URSS de a restrânge și controla traficul și comerțul la gurile Dunării, având ca scop protejarea propriilor porturi de la Marea Neagră, în special Odessa, și consolidarea influenței sovietice în regiune. Din cauza crizei politice din Iugoslavia, în anul 1954, această comisie a fost mutată la Budapesta, unde și-a reluat activitatea, continuând să funcționeze în cadrul noii structuri. Comisia Europeană a Dunării a reprezentat o platformă de cooperare între statele riverane, având ca obiectiv principal coordonarea proiectelor de infrastructură, mediu și dezvoltare regională, contribuind la promovarea stabilității și integrării economice în bazinul dunărean.

Procesul de integrare a României în sistemul politico-economic european este unul complex, influențat în mod semnificativ de rolul și inițiativele Comisiei Europene a Dunării. Aceasta a reprezentat o platformă esențială pentru promovarea cooperării regionale, pentru dezvoltarea infrastructurii și pentru implementarea de politici comune, contribuind, astfel, la consolidarea statutului României ca actor relevant în cadrul țărilor europene. Comisia Europeană a Dunării a reprezentat un instrument esențial pentru promovarea cooperării regionale și a dezvoltării durabile în bazinul dunărean, fiind un catalizator al integrării economice și politice a României în sistemul european. Procesul de integrare a României în sistemul politico-economic european a fost astfel consolidat, având ca piloni infrastructura, mediul și solidaritatea regională. Participarea activă în cadrul C.E.D. i-a permis țării noastre să-și valorifice potențialul geografic și economic în

context european. În concluzie, această colaborare regională a jucat un rol crucial în consolidarea poziției României pe scena europeană și în promovarea dezvoltării durabile în zonă. România, ca stat riveran al Dunării, a jucat un rol fundamental în consolidarea și dezvoltarea acestei zone de frontieră, contribuind activ la promovarea cooperării regionale și la crearea unui cadru stabil pentru inițiative comune. În acest context, Comisia Europeană a Dunării a devenit un organism esențial, dedicat promovării dezvoltării durabile, protecției mediului și coordonării proiectelor de infrastructură în bazinul dunărean. Această platformă a reprezentat, în același timp, o oportunitate strategică pentru România de a-și manifesta și întări identitatea europeană, de a-și promova interesele naționale în cadrul unei structuri multilaterale și de a integra efectiv politica și economia națională în sistemul european. De asemenea, prin participarea activă în cadrul acestei organizații, România a demonstrat angajamentul său față de valorile europene și a contribuit la consolidarea unității și coeziunii regionale, fiind un actor relevant în procesul de integrare europeană și în promovarea dezvoltării durabile a bazinului dunărean.

***THE EUROPEAN COMMISSION OF THE DANUBE
AND ROMANIA'S INTEGRATION INTO THE EUROPEAN
POLITICAL AND ECONOMIC SYSTEM
-abstract-***

Key words: The European Commission of the Danube, European values, regional development, Romania, Sulina

The Danube has always been an essential element in the economic, geopolitical, historical and cultural development of the countries of central and eastern Europe, being a vital corridor for transport, trade and communication between the riparian states and even European ones. The European Commission of the Danube believed that the river was instrumental in promoting cooperation and solidarity among nations, and that it played a significant role in joint management initiatives for the resources and infrastructure of the Danube. The article highlights the key importance of the European Commission of the Danube in promoting sustainable regional development and strengthening cross-border cooperation between riparian states. The impact of the European Commission of the Danube on Romania has also been positive, offering new opportunities to participate in regional and European systems, as well as in the fields of infrastructure, environment, and social cohesion policies.